

Skupina 2 – Hromadné hlasovací systémy - Propustky

Hromadné hlasovací systémy

Potřebujete-li se rozhodnout, zda jste probíráním určitého tématu strávili dostatek času, aby se třída mohla posunout v učivu dále, nebo je-li zapotřebí další upevňování znalostí, opakování, rozvoj nebo diskuse, bude získávání odpovědí od žáků, které náhodně vyvoláte, pochopitelně mnohem užitečnější než odpovědi sebevědomých dobrovolníků, kteří se sami přihlásí. Avšak důkazy, které budete mít k dispozici, budou stále nedostatečným ukazatelem učebních potřeb celé třídy. Z toho důvodu doporučujeme, abyste alespoň po každých dvaceti minutách výuky používali některý z hromadných hlasovacích systémů, díky němuž získáte odpověď skutečně od každého jednotlivého žáka. Asi tím nejjednodušším způsobem je třídní hlasování, v němž každý z žáků rychle odpoví na určitou otázku, jako například: „Zachoval se George správně?“ Problém však je, že i když provedete hlasování rychle, stále to zabere nějakých třicet vteřin, než si projdete odpovědi celé třídy. A pokud z nich chcete vyvodit nějaký závěr vedoucí k rozvoji výuky, musíte si zapamatovat odpovědi všech žáků. Také hrozí nebezpečí, že jakmile odpoví žáci, kteří jsou ostatními považováni za ty chytřejší, může to ovlivnit odpovědi ostatních. Proto soudíme, že tím nejlepším systémem je, aby všichni žáci odpovídali současně a aby bylo možné získat požadované informace v reálném čase.

Mnoho společností prodává zařízení, které se nazývá *elektronický hlasovací systém* nebo také *hlasovátka*. Tato zařízení se velice osvědčila ve vyšším vzdělávání, kde učitelé pracují se skupinami 200 žáků a více, ale jejich pořízení je v oblasti primárního a sekundárního vzdělávání cenově neefektivní. Zde bývají velikosti skupin mnohem menší, a proto si učitel může udělat obrázek o porozumění třídy dané látce s využitím mnohem jednodušších a méně nákladných systémů.

Prodejci elektronických hlasovacích systémů uvádí dvě konkrétní výhody těchto zařízení. Tou první je, že učitelé mohou zaznamenat každou jednotlivou odpověď, kterou žáci učiní. Nám to však jako dobrý nápad nepřipadá. Myšlenka toho, že každá špatná odpověď, která kdy ve třídě zazněla, bude navždy zaznamenána někde v tabulce, se nám zdá dosti děsivá – jako kdyby se obsah knihy George Orwella „1984“ stal skutečností. Pokud opravdu chceme vytvářet takové třídy, v nichž s námi žáci rádi sdílí své myšlenky, dokonce i když jsou špatné, tou poslední věcí, kterou bychom měli dělat, je zaznamenávat každou odpověď.

Další výhodou těchto systémů, kterou prodejci vyzdvihují, je, že jsou schopné shromažďovat odpovědi od všech žáků anonymně. To je důležité, protože pokud učitel používá spíše fyzický než elektronický hlasovací systém, žáci mohou vidět odpovědi ostatních.

3. *Musí se žáci do tohoto procesu aktivně zapojit?* Mnoho učitelů požaduje, aby žáci na konci hodiny vyplnili takzvanou „propustku“, v níž mají odpovědět na určitou otázku, a tento lístek pak odevzdali při odchodu ze třídy. Někteří učitelé trvají na tom, aby se žáci na zadní stranu tohoto lístku podepsali, aby jim poté učitel mohl poskytnout zpětnou vazbu (ačkoliv pokud se učitel chystá podat individuální zpětnou vazbu k práci žáka, mohou žáci stejně tak psát své odpovědi do sešitu). Ostatní učitelé nevyžadují, aby žáci „propustky“ podepsali, protože svou pozornost zaměřují na učení celé třídy. Důvod, proč učitelé uplatňují systém propustek, je, aby mohli lépe rozhodnout o učení svých žáků jako skupiny a tom, kde začnou příští hodinu. Někteří učitelé spatřují problém v tom, že žáci nedostávají žádnou osobní individuální zpětnou vazbu. Ostatní považují za dostatečné to, že ke zkvalitnění výuky získali a uplatnili důkazy o výkonu žáků. V kapitole 4 se budeme systému propustek věnovat podrobněji.

Tipy

Nenechávejte žáky psát na odpovědní tabulky příliš mnoho

Chyba, které se mnoho učitelů dopouští, je, že žáky nechávají, aby do tabulky zapisovali až příliš mnoho informací. Pokud každý ze třiceti žáků ve třídě napíše na tabulku více než tři slova, budete muset při prohlížení odpovědí přečíst více než sto slov – rychle zpracovat všechny tyto informace je tedy poněkud náročné. Pro delší odpovědi je lepší používat lístky jako „propustky“, které již byly popsány v předchozí kapitole. Pár minut před koncem hodiny položíte žákům otázku a požádáte je, aby svou odpověď napsali na kartičku. Odpovídat mohou anonymně nebo se mohou podepsat (viz Varování a Vylepšení). Při odchodu ze třídy vám pak tyto kartičky („propustky“) odevzdají. Nesnažte se hned číst jejich odpovědi; jen zkontrolujte, že každý žák na lísteček něco napsal. Když žáci odejdou, můžete si tyto kartičky v klidu pročíst a rozhodnout se, čím začnete další hodinu. Jestliže si celá třída vedla v odpovědích dobře, můžete přejít k další látce. Pokud všichni odpovídali špatně, budete patrně muset látku s celou třídou znovu zopakovat. Avšak pokud si někteří počínali dobře a někteří špatně, můžete vybrat (řekněme) tři „propustky“, které nejlépe ilustrují rozdílné druhy odpovědí žáků, a ty použít jako odrazový můstek pro další hodinu. Jeden z obzvláště efektivních způsobů je označit vybrané odpovědi například písmeny A, B a C, zobrazit je třídě na promítacím zařízení a začít příští hodinu tím, že žáky požádáte, aby prostřednictvím prstů hlasovali pro odpověď, kterou považují za nejlepší.

Varování

K otázce zvolte vhodnou metodu

Jedna společnost natočila video pro učitele, ve kterém učitel používal ve třídě „propustky“, a položená otázka byla ve formátu výběru možností. Každý žák tedy napsal na kartičku jen jedno jediné písmeno a při odchodu ze třídy odevzdal „propustku“ učiteli. Jelikož v tomto případě bylo odpovědí skutečně jen jedno písmeno, učitel měl k zodpovězení otázky použít spíše karty ABCD nebo hlasování prsty, jak bylo zmíněno výše. Někteří autoři také navrhuji používání „vstupenek“ – systém podobný „propustkám“, přičemž tyto karty se vyplňují na začátku hodiny. Tento způsob však značí nedostatek porozumění původnímu principu „propustek“. „Propustky“ jsou užitečné tehdy, může-li si učitel přečíst odpovědi žáků v klidu, což nastává, až když žáci odejdou ze třídy. Když žáci napíší své obsáhlé odpovědi hned na začátku hodiny, učitel musí přečíst a porozumět dvaceti pěti až třiceti různým odpovědím, zatímco si žáci sedají do lavic a připravují se na hodinu, a poté musí hned rozhodnout o tom, co z odpovědí žáků vyplývá pro danou hodinu. Veškerý smysl principu „propustek“ tkví v tom, že je navržen pro ty situace, kdy potřebujete čas na přemýšlení o významu odpovědi žáků a o tom, co jejich odpovědi znamenají pro vaše další kroky ve výuce. Na začátku hodiny by bylo daleko lepší použít otázky s výběrem možností, jak jsme již zmiňovali v sekci o „kontrolních otázkách“.

Shromažďujte informace na základě rozhodnutí, nerozhodujte na základě informací

Když jsme popisovali systém „propustek“, navrhovali jsme, aby je učitelé vybírali od svých žáků anonymně. Mnoho učitelů se však proti tomu vzpírá a považuje za nezbytné „propustky“ podepisovat, což vysvětlují tím, že budou poté moci svým žákům poskytnout individuální zpětnou vazbu. Jenomže tím ztrácí tato technika veškerý smysl. Mají-li žáci psát své odpovědi, které učitel následně ohodnotí a poskytne k nim zpětnou vazbu, mohou stejně tak zapisovat tyto odpovědi do sešitů a odevzdat je při odchodu ze třídy. Účelem „propustek“ je poskytnout učiteli rychlý přehled o tom, jak žáci rozumí probíranému učivu, aby se pak mohl rozhodnout, jak bude postupovat dále. Základní myšlenkou je, že učitelé by neměli shromažďovat důkazy o výkonech žáků, jestliže neví, jak s nimi naloží. Mnoho lidí věří, že učitelé by měli uplatňovat rozhodování na základě informací, ale tato formulace naznačuje, že pozornost se vždy soustředí na informace, což je také důvod, proč učitelé ztotožňující se s tímto přístupem shromažďují všechny možné informace v přesvědčení, že se budou někdy hodit. Označíme-li tyto lidi za „hromadiče informací“, nebudeme příliš daleko od pravdy (obzvláště proto, že často své informace uchovávají v úložištích dat). Naopak ti, kteří věří ve shromažďování informací založeném na rozhodnutích, si nejprve stanoví, jaká rozhodnutí musí být učiněna, a teprve poté se snaží přijít na to, jaké druhy důkazů jim nejlépe pomohou k učinění těchto rozhodnutí. Podle slov Howarda Wainera se informace stávají důkazy pouze tehdy, jsou-li interpretovány s určitým účelem na mysli (Wainer, 2011, s. 148).

Vylepšení

Prostírání z propustek

Jak již bylo řečeno, aby byly „propustky“ pro učitele užitečné, není nutné, aby je žáci podepisovali. Pokud však žáci své jméno na druhou stranu propustky napíší, můžete je před další hodinou použít jako „prostírání“ a vyložit je na lavice před žáky podle toho, jak si žáci vedli. Na základě toho je například můžete rozdělit do skupin. V jedné budou žáci, kteří měli s danou látkou určité potíže, a vy se jim nyní budete individuálně věnovat, zatímco druhá skupina bude pracovat na rozšiřujícím úkolu. Nebo naopak můžete utvořit smíšené skupiny žáků, přičemž v každé skupině by měli být alespoň dva žáci se správnými odpověďmi (tato poslední podmínka je důležitá, protože je-li ve skupině pouze jeden žák se správnou odpovědí a daný žák ten den náhodou chybí, není tam pak již nikdo, kdo by ji vedl).